

ISMERTETÉSEK.

Lehmann Paul: *Mitteilungen aus Handschriften. V. és VI.* (Sitzungsberichte d. Bayerischen Akademie d. Wissenschaften. Phil. Hist. Abteilung. Jahrgang 1938. Heft. 4. és Jahrgang 1939. Heft. 4.) München, 1938—1939.

Az illusztris szerző, a középkori irodalomkutatás világhírű tekintélye, ki már vagy három évtizede dolgozza fel a középkori latinság írásműveit s paleográfiáját, s Manitius alapvető művét: a *Geschichte d. Lateinischen Literatur des Mittelalters*-t is folytatja, (a III. kötet már nagyrészt az ő műve) sorra járva a jelentősebb európai könyvtárakat, 1938-ban az Orsz. Széchényi Könyvtárat is ismételtlen felkereste. Munkája igen gyümölcsözőnek bizonyult, ami nagy előnyt jelent az Orsz. Széchényi Könyvtárnak, mert lényegesen növeli a könyvtár tekintélyét a sokszor ellenséges külföld előtt, sok tudós számára pedig egyenest az ismeretlenségből emeli ki azt. LEHMANN két hosszabb tanulmányban foglalkozik az Orsz. Széchényi Könyvtár kódex-eivel és töredékgyűjteményei egyes darabjaival.

Az első dolgozat (*Mitteilungen V.*) a könyvtár két teljesen ismeretlen töredékével foglalkozik. Az egyik a frank földön készült, u. n. *Sacramentarium Gelasianum*, egy a VIII. század utolsó harmadából való, Észak-Itáliában, Verona környékén írott dísz-kódexnek 2 lapja, melyek paleográfiai szempontból, de szövegileg, a liturgia-történet szempontjából is fontosak. A másik múzeumi fragmentum Angliába vezet, s mintegy 780. körül íródott Yorkban. LEHMANN ezt a darabot is főleg írástörténeti szempontjából vizsgálja, mint az angolszász írás érdekes emlékét. De ez a darab is érdekes szövegileg is, és Beda Venerabilis egy munkájának, a *Vita S. Cuthbertine* 68. sorát tartalmazza, mely műnek egyik legrégebb kézirat. LEHMANN szerint a szépen írt és jó szöveget adó kézirat, melyből töredékünk származik, egykor valószínűleg a fuldai könyvtáré volt.

Röviden ismertet még LEHMANN három kisebb jelentőségű töredéket is. Az egyik a IX. század elejéről való, s Nagy Szent Gergely pápa *Moralia* című műve X. könyvének egy pár fejezetét tartalmazza, a másik, St. Galleni minuszkulával írt lap a IX. század második feléből való, és Szent Izidor etymológiájának egy töredékét tartotta fenn.

A harmadikról már részletesebben szól. Ez német eredetű, a XIV. századból származik, s egy bizonyos Péter nevű ember részére kiállított védelem-levél. Ezt részletesebben (LEHMANN a darabot a babona egy tanúbizonyosságának nevezi) B. BISCHOFF fogja feldolgozni.

Ismerteti még LEHMANN ebben a munkájában az Orsz. Széchényi Könyvtár többi kódexét, főképp proveniencia szempontjából, mert hiszen ő régi német könyvtárak szétszóródott darabjait is kutatja az európai könyvtárakban. Ezeket itt részletesen nem sorolom fel, mert sajtó alatt lévő középkori kódex-katalógusomban erre úgylis mindre hivatkozom.

LEHMANN második dolgozata (Mitteilungen VI.) két kódexünket dolgozza fel. Mindkettő a salzburgi scriptorium terméke, az egyik, az 1. számú, 800 körül íródott, a másik, a 316. számú, 825 körül. Utóbbit LEHMANN ki is kölcsönözte a müncheni Universitätsbibliothek útján, s ott bekötési tábláját, helyesebben azokat az összeragasztott középkori, beírt pergamenlapokat, melyekbe a kódex be volt téve, leválasztották és megvizsgálták. Ennek eredményéről LEHMANN szintén beszámol ebben a dolgozatában.

Ez a 316. számú kódex liturgikus kézirat, mely a Pseudo-Máté evangélium 1—25. terjedő fejezetein kívül még több benedictiót közöl, melyek ki vannak adva a Monumenta Germaniae Leges sorozatának V. kötetében.

Az 1. számú kódex még érdekesebb, nemcsak írás és szöveg tekintetében, (Szent Pál levelei kommentárokkal) hanem még sokkal inkább azért, mert, mint LEHMANN feltételezi, II. Henrik német császárnak (1002 ill. 1014—1024.) tulajdonában volt. Ezt bizonyítja az 1. lapon lévő „Heinrichus imp.“ felírás, mely ugyanazzal a helyesírással van írva, mint ugyan-e császár neve egy bambergi kódex illuminációjának felírásában. (Ez az illumináció egyébként az az ismert kép, mely Gallia, Germania és Itália hódolatát ábrázolja Henrik előtt.)

Érdekes az Orsz. Széchényi Könyvtár töredékgyűjteményének egy darabja, melyről LEHMANN megállapította, hogy Northeimi Ottó könyvtárából való. Ottó, mint ismeretes, Salamon királyunk pártfogója volt, kinek Salamon anyja egy drága magyar kardot ajándékozott „a régi időkől fogva gyűjtött magyar királyi kincsek egy értékes darabját“.

Ez a töredék egy kalendárium töredéke, s a benne bejegyzett XII. századbéli halálozási adatok hely- és névtörténeti szempontból érdekesek.

Könyvtárunk csak hálás lehet LEHMANN professzornak, (ki egyébként lelkes barátja a magyaroknak, s nagyrabecsuili a magyar tudó-

mányosságot is), ezekért a szép felfedezésekért, s meghatározásokért, melyeket itteni eszközeinkkel úgysem tudunk volna elvégezni. A magyar kutatónak rendkívül tanulságos ezenkívül annak az exakt, minden részletre kiterjedő vizsgálódásnak tanulmányozása, mellyel LEHMANN dolgozik, s mely igen széleskörű tudáson s a középkori irodalomnak és paleográfiának legmélyebbre ható ismeretén alapszik. Ez a dolgozat-sorozat valóságos útmutatója a magyar kutatónak, hogy milyen módszereket, s milyen ismereteket kell szereznie a középkori írásművek, s ezek fenntartói, a középkori kódexek tanulmányozására.

BARTONIEK EMMA.

Staud Géza: *Magyar Színészeti Bibliográfia.* (Bibliographia Theatralis Hungarica.) Bp. (Kiadja a Magyar Színháztudományi és Színpadművészeti Társaság.) 1938. Nagy 8-r. 352 l. + 1 tábla.

Mindég örömmel tölt el bennünket, ha hiányos könyvészeti irodalmunk, akár csak egy kicsiny részletkérdés feldolgozásával is, de gazdagodik. Pótolhatatlan hiányok vannak bibliográfiai irodalmunknak évtizedekkel ezelőtt és újabban elkészült kötetei között, s nagyon kevés reményünk lehet arra, hogy ezek a hiányok rövid időn belül tetemesen lepadnának. Nem sok reményünk lehet az optimizmusra, hiszen könyvészetünknek éppen ott van a rákfenéje, hogy művelésére nagyon kevesen vállalkoznak. Éppen ezért különös örömünk lehet a fenti vaskos kötet megjelenésekor, mert hiszen szerzője sok évi szorgalmas előmunkálat után mint újonc jelenik meg a bibliográfiai irodalomban. De új, helyesebben újonnan értelmezett a tudomány is, amelynek teljes könyvészeti feldolgozását a szerző tervbe vette. STAUD GÉZA azzal a gondolattal fogott munkához, hogy ha egy új tudomány jól akarja végezni a dolgát, mindenekeelőtt bibliográfiai kézikönyvvel kell rendelkeznie.

A színháztudomány anyaga külön-külön, más és más tudomány-szakoknak vizsgálati tárgya már igen hosszú idő óta. Van olyan része a színháztudománynak, amelyet éppen olyan régen kutatnak, mint az irodalmat, más részét későbbben kezdték feldolgozni, nem egyet pedig a legújabb időben. A színháztudomány igyekszik mindazokat a studiumokat egységbe foglalni, melyek beletartozhatnak ebbe a gyűjtőfogalomba. A színházat, a színjátszást egységnek fogja fel, s kutatási területébe tartozónak érzi mindazokat a kérdéseket, amelyek történelmi, esztétikai, lélektani és más szempontból a drámai irodalommal, a drámaírók életével és műveivel foglalkoznak; melyek elemzés tárgyává teszik a színészi alakítást, a színészképzés problémáját; tanulmányozzák a színészek életét és működését; a rendezést, a díszlettervezést, a színpadi zenét. De még ezeken túl is, minden olyan stúdiumot